

Sotilaallinen perustuslaki Euroopan Unionille? tai: myös Euroopan Unioni matkalla kohti sotaa

Johdanto

Pitkän odotuksen jälkeen niin kutsuttu Eurooppa-valmistelukunta tuotti luonnoksen EU:n perustuslaiksi. Luonnoksessa on 260 sivua ja se jakautuu neljään lukuun. Perustuslakiluonnokseen on lisätty useita lisäsopimusliitteitä, jotka myös on tarkoitettu perustuslain osiksi. EU:n perustuslaki on [Eurooppa-valmistelukunnan](#) sivuilta, suomeksi [täältä](#).

Sotilaspolitiikan merkityksestä EU:n perustuslakiluonnoksessa

Niin kutsuttu yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikka vie paljon tilaa ja on keskeisessä asemassa esityksessä. Sotilaspolitiikkaa koskevat säännökset ovat erittäin konkreettisia ja yksityiskohtaisia. EU:n komissio itse kommentoi: Ehdotuksesta on pakostakin tullut pitkä ja melko yksityiskohtainen, koska sillä korvataan kaikki nykyisten perussopimusten määräykset ja etenkin laaditaan uudelleen kaikki määräykset, jotka koskevat ulkoista toimintaa sekä vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaa aluetta, ja koska siihen sisällytetään kokonaisuudessa unionin politiikkoja koskevat määräykset. (Euroopan Unionin sopimuksen 48. artiklan mukainen komission lausunto jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssin järjestämisestä niiden sopimisten tarkastamiseksi, joihin unioni perustuu, 17.09.2003)

Komissio kuvailee ulko- ja turvallisuuspolitiikan merkitystä seuraavasti: Valmistelukunta on tutkinut perusteellisesti määräykset, jotka koskevat unionin ulkoista toimintaa sekä vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaa aluetta. Se on antanut luonnoksia artikloiksi, jotka merkitsevät kyseisten määräysten todellista uudelleenlaatumista. Muiden politiikkojen osalta valmistelukunta on rajoittunut toistamaan eräiltä kohdin korjattuina EY:n perustamissopimukseen nykyisin sisällytyvät määräykset. Samassa dokumentissa EU:n perustuslakiesityksen sisältöä kuvaillaan seuraavasti Perustuslailla uudistetaan yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevat määräykset; kehitetään yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa ja annetaan halukkaille jäsenvaltiolle mahdollisuus parantaa toimintakykyään yhteisissä puitteissa.

EU:n integraatio yhteisen sotilaspolitiikan avulla?!

Perustuslakiluonnoksessa todetaan avoimesti: Unionilla on toimivalta määrätellä ja toteuttaa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, johon kuuluu myös yhteisen puolustuspolitiikan asteittainen määrittely. (Artikla I-11, kappale 4; samankaltainen muotoilu on myös artiklassa I-15, kappale 1.) Artikla I-40, kappale 2 selvittää toimenpiteitä, joihin on ryhdyttävä: Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka käsittää unionin asteittain määriteltävän yhteisen puolustuspolitiikan. Se johtaa yhteiseen puolustukseen, kun Eurooppa-neuvosto yksimielisesti niin päättää. Euroopan unionissa tulee olemaan velvollisuus lojallisuuteen. Artiklassa I-15, kappale 2 todetaan: Jäsenvaltiot tukevat aktiivisesti ja varauksetta unionin yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa uskollisuuden ja keskinäisen yhteisvastuun hengessä ja unionin tällä alalla antamia säännöksiä noudattaen. Ne pidättyvät kaikista toimista, jotka ovat unionin etujen vastaisia tai saattavat heikentää sen tehokkuutta. Niin kauan kun ei ole Eurooppa-neuvoston päätöstä "turvallisuuspolitiikasta", yksittäiset jäsenvaltiot, "jotka ovat tehneet keskenään tiukempia sopimuksia" sotilasasioista, voivat aloittaa "unionin puitteissa rakenneyhteistyön", artikla I-40, kappale 6. mukaan. Jos tämä perustuslaki hyväksytään, jäsenvaltioilla ei ole valtaa pysäyttää kehittyvää yhteistä sotilaspolitiikkaa. Mikäli tämä EU:n perustuslakiluonnos muuttuu todellisuudeksi, EU:n yhteinen sotilaspolitiikka tulee näyttelemään keskeistä - ellei keskeisintä - roolia laajennetun 25 jäsenvaltion EU:n integraatiossa. Lisäksi määräykset kykenevyydestä (erityisesti artikla I-11) tai yleisistä velvoitteista (artikla I-15) korostavat tätä ulottuvuutta. Lisäksi yhteinen sotilaspolitiikka on yksi - ellei kaikkein - keskeisimmistä (uusista) elementeistä tässä uudessa EU:n perustuslakiluonnoksessa.

Sitoutuminen asevarusteluun perustuslaissa

Rauhan ja sotilaspolitiikan suhteen perustuslakiluonnos sisältää dramaattisia uusia säännöksiä. Perustuslakiin sisältyy avoimesti julkituutu sitoutuminen asevarusteluun: Jäsenvaltiot sitoutuvat asteittain parantamaan sotilaallisia voimavarojaan. (artikla I-40, kappale 3) Tämä tarkoittaa sitä, että tuleva perustuslaki sisältää sitoumuksen lisätä asevarustelua säännöllisesti! Perustetaan Euroopan puolustusmateriaali-, tutkimus- ja sotilasvoimavirasto, joka määrittää operatiiviset vaatimukset, myötävaikuttaa niiden täyttämistä edistäviin toimiin, pyrkii osaltaan määrittämään ja tarvittaessa toteuttamaan kaikki tarvittavat toimenpiteet puolustussalan teollisen ja teknologian perustan vahvistamiseksi, osallistuu voimavaroja ja puolustusmateriaalia koskevan eurooppalaisen politiikan määrittelyyn sekä avustaa ministerineuvostoa sotilaallisten voimavarojen parantamiseksi. (artikla I-40, kappale 3). Perustuslaki määrittää avoimesti sitoumuksen "parantaa sotilaallisia voimavaroja" ja "arvioida sotilaallisten voimavarojen paranemista"!

EU-joukot kaikkialla maailmassa? Sotilasoperaatiot (myös ulkomailla) perustuslaissa!

EU:n jäsenvaltiot tarjoavat sotilaalliset voimavarat EU:n sotilaspolitiikalle: Jäsenvaltiot asettavat unionin käyttöön yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan toteuttamiseksi siviili- ja sotilaallisia voimavaroja myötävaikuttaakseen ministerineuvoston määrittelemien tavoitteiden saavuttamiseen. Jäsenvaltiot, jotka muodostavat yhdessä monikansallisia joukkoja, voivat myös asettaa kyseiset joukot yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan käyttöön. (artikla I-40, kappale 3). On jälleen varsin ainutlaatuisia, että valmius sotilaallisiin interventioihin maailmanlaajuisesti saa perustuslaillisen velvollisuuden aseman. EU-joukkojen käyttötarkoituksia ovat mm. "taistelujoukkojen tehtävät kriisinhallinnassa rauhaanpalauttaminen mukaan lukien, ja konfliktin jälkeinen vakauttaminen." (artikla III-210). Esitys jatkuu: Kaikilla näillä tehtävillä voidaan osaltaan edistää terrorismin torjumista, myös antamalla tukea kolmansille maille terrorismin torjumiseksi niiden alueella/. (artikla III-210). Tämä tarjoaa äärimmäisen laajan mandaatin EU:n mahdollisille sotilasoperaatioille. Se tarjoaa EU:lle jopa mahdollisuuden osallistua sisällissotaan jonkun osapuolen puolella ja vaikuttaa sodan lopputulokseen sotilaallisesti "terrorismin torjunnan" oikeutuksella. Kaikki rajoitukset tällaisille oman alueen ulkopuolella tapahtuville EU:n sotilaallisille operaatioille jäävät määrittämättä.

Ydin-Eurooppa -käsitteen kodifointi

Perustuslakiesityksen artiklassa 12.5 kappaleessa 6 sanotaan: Jäsenvaltiot, jotka täyttävät korkeammat sotilaallisia voimavaroja koskevat vaatimukset ja jotka ovat tehneet keskenään tiukempia sitoumuksia tällä alalla suorittaakseen vaativimpia tehtäviä, aloittavat unionin puitteissa rakenneyhteistyön. Tämä tarkoittaa sitä, että yksittäiset jäsenvaltiot, joilla on "keskenään tiukempia sitoumuksia", voivat luoda pysyviä yhteisiä sotilaallisia rakenteita. Artikla I-40 kappale 7 määrittää konkreettisemmin asian, jota Jacques Chirac kerran vertasi Ranskan ympäriajossa irtiolle lähteneeseen pyöräilijäryhmään: Kunnos Eurooppa-neuvosto tekee tämän artiklan 2 kohdan mukaisen ratkaisun, unionissa aloitetaan läheisempi yhteistyö keskinäisen puolustuksen alalla. Tämä siirtää sotilaalliselle alalle asian, jota Saksan ulkoministeri Joscha Fischer kuvailli puheessaan Humboldt-yliopistossa Berliinissä 12.5.2000 (Valtiolitosta liittovaltioksi - ajatuksia Euroopan integraation lopullisuudesta). Siinä hän puhuu "etujoukko-" Euroopasta, ja "painopisteestä" EU:n sisällä, mutta Wolfgang Schäublen ja Karl Lamersin tunnetuksi tekemä vanhempi käsite Ydin-Eurooppa on läheisempänä asian ydintä. Avaimeksi jää, kuinka muut EU:n jäsenvaltiot pystyvät hidastamaan tai estämään tätä läheisempää sotilaallista yhteistyötä unionin puitteissa.

Tämä niin kutsuttu "rakenneyhteistyö" sotilaspolitiikan alalla on eräänlainen ulosulkeva klubi EU:n sisällä. Artikla III-213 kappale 3 kertoo: Kun ministerineuvosto tekee rakenneyhteistyön kohdetta koskevat eurooppapäätökset, vain rakenneyhteistyöhön osallistuvia jäsenvaltioita edustavat ministerineuvoston jäsenen osallistuvat asioiden käsittelyyn ja päätösten tekemiseen. Unionin ulkoasiainministeri osallistuu asioiden käsittelyyn. Unionin ulkoasiainministeri tiedottaa muille jäsenvaltioille rakenneyhteistyön kehitymisestä aiheellisella tavalla ja säännöllisesti. Jää täysin epäselväksi, kuinka muut EU:n jäsenmaat kykenisivät hidastamaan läheisempää sotilaallista yhteistyötä tai estämään sen. Niille EU-maille, jotka ovat virallisesti edelleen liittoutumattomia - Suomi, Irlanti, Itävalta ja Ruotsi - tämä sisältää enemmän ongelmia. EU:n perustuslaki sisältää useita eksplisiittisiä säännöksiä yhteistyöstä NATO:n kanssa, esimerkiksi artiklassa I-40, kappaleessa 7: Keskinäistä puolustusta koskevaa läheisempää yhteistyötä toteuttaessaan ja siihen osallistuvat jäsenvaltiot toimivat läheisessä yhteistyössä Pohjois-Atlantin liiton kanssa. Näin ollen pelko, että EU:n perustuslain ratifointi merkitsee NATO: on kuulumattomille jäsenmaille tosiasiaa "kevyttä NATO-jäsenyyttä", ei ole aiheeton.

Ministerineuvosto päättää itse - parlamentilla ei osuutta

EU:n perustuslakiesitys painottaa useita kertoja, että ministerineuvosto on yksiin vastuullinen EU:n sotilaspolitiikasta. Selvällä suomella sanottuna artikla I-40 määrää, että ministerineuvosto päättää EU:n sotilasoperaatioista. Tämä toistetaan vaikoitavimmin artiklassa III-198, kappale 1: Kun kansainvälinen tilanne edellyttää unionin operatiivista toimintaa, ministerineuvosto tekee tarvittavat eurooppapäätökset. Euroopan parlamentti ei tähän osallistu. Artiklan I-40 kappale 8. kappale sanoo vain, että Euroopan parlamenttia kuullaan säännöllisesti "keskeisistä näkökohdista", ja sille annetaan tietoa "yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan keskeisistä näkökohdista ja perusvalinnoista" ja sen kehityksestä. Tätä käsitellään näkökohdista in artiklassa III-205 kappaleessa 1. Kappaleessa 2 sanotaan: Euroopan parlamentti voi osoittaa kysymyksiä tai laatia suosituksia ministerineuvostolle ja unionin ulkoasiainministerille. Velvollisuus informoida parlamenttia ei kuitenkaan tarkoita sitä, että parlamentilla olisi oikeus tehdä päätöksiä.

Javier Solanan sotilaallinen strategia EU:lle: EU sotilaallisena toimijana kaikkialla maailmassa moninapaisessa maailmanjärjestelmässä

EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Javier Solana luonnoksiin asiakirja EU:n sotilasstrategiasta hallitusten päämiehille. Kaikki heistä toivottivat EU-huippukokouksessa sen periaatteessa tervetulleeksi. Asiakirja ehdottaa Euroopan Unionille kolmea strategista päämäärää. Ensimmäkin voimie toimia vakauden ja hyvän hallinnon edistämiseksi välittömällä lähialueella. Toiseksi, laajempaan meidän tulee rakentaa kansainvälinen järjestys, joka perustuu tehokkaaseen moninapaisuuteen. Lopuksi meidän tulee käydä uusien ja vanhojen uhkien kimppeyn. Välineenä näiden asioiden edistämiseksi Euroopan unioni keskeyttävä yhteensä 160 miljardia euroa puolustukseen, meidän tulisi tarvittaessa kyetä käymään useita operaatioita samanaikaisesti. Meidän tulee kehittää strategiakulttuuri, joka edistää kykyä varhaiseen, nopeaan ja, kun välttämätöntä, kovaan interventioon. Jos suhtaudumme vakavasti uusiin uhkiin ja joustavien, liikuteltavien joukkojen luomiseen, meidän tulee lisätä puolustusresurssejamme. (huom.: ei sanota "jos uudet uhkat ovat vakavia", vaan "jos suhtaudumme vakavasti uusiin uhkiin...") Maailmanlaajusten uhkien, maailmanlaajuisen markkinoiden ja maailmanlaajuisen tiedotusvälineiden maailmassa turvallisuutemme riippuu tehokkaasta moninapaisesta järjestelmästä. Solana päättää: Tämä on maailma, jossa on uusia uhkia mutta myös uusia mahdollisuuksia. Kytessään muututtamaan täysin toimivaksi tekijäksi Euroopan Unionilla on potentiaalia osallistua erittäin merkittävästi sekä uhkien käsittelyyn että mahdollisuuksien toteuttamiseen. Aktiivinen ja kyvykäs Euroopan Unioni vaikuttaisi maailmanlaajuisesti. Näin työntymiseen, mikä johtaisi oikeudenmukaisempaan ja järjestelympään maailmaan Tämä on taisteluhuaste "USA:n ja Britannian kannattamalle yksinapaiselle maailmanjärjestykselle", jossa USA on ainoa maailmanvalta. Euroopan Unionin tulisi jonkunlainen maailmanvalta "moninapaisessa" maailmanjärjestyksessä!

Myös EU haluaa käydä "ennaltaehkäiseviä sotia"

Solanen paperi määrittää myös ennaltaehkäisevän sodan käsitteen. Globalisaation aikana etäiset uhkat saattavat olla yhtä huolestuttavia kuin lähellä olevat. Pohjois-Korean pyrkimys hankkia ydinase, Etelä-Aasian ydinaseuhka ja joukkotuhouhaseiden leviäminen Lähi-Idässä ovat sodan ydinaseuhkien uuden sukupolven uhkia. Perinteinen itsepuolustus - kylmät sodat päättyminen saakka - perustui invaasion uhkaan. Uusien uhkien osalta ensimmäinen puolustuslinja on usein ulkomailla. Uudet uhkat ovat dynaamisia. Sille jätettyinä tulee vaarallisempia. [...] Tämä tarkoittaa sitä, että meidän tulee olla valmiita toimimaan ennen kuin kriisi tapahtuu. Tällöin USA:n kansallisen turvallisuusstrategian, "Bushin doktriinin", ydinelementti siirretään Eurooppaan ja kodifoidaan Euroopan unionilla. Irakin vastaisen sodan poimittuun kampanja oli koetapaus ennaltaehkäisevien sotien käsitteelle (Financial Times Deutschland, 19.3.2003). Tällä hetkellä läntiset armeijat ja hallitukset näyttävät pitävän ennaltaehkäisevää sotaa menestysreseptinä. Ehkäisevän sodan käsitteen muotoilu Solanan paperissa osoittaa, että USA:n ja EU:n välillä ei ole laudollista eroa - vaikkakin määrällinen ero on - kauaskantoisen sotilaspolitiikan suhteen. Monet, mukaan lukien "vanhan Euroopan" hallitukset, kritisoivat mielellään USA:n hallitusta ja sen menettelytapoja, mutta juuri nämä EU-hallitukset - mukaan lukien Saksan sosiaalidemokraattinen/vihreä koalitio - hallitukset ovat käyttöönsä nämä samat menettelytavat, kuten ennaltaehkäisevän sodan. Ne tekevät niin esimerkiksi uudessa EU:n sotilaallisessa strategiassa.

Taistelu hyvän puolesta - vai onko ongelma etelässä vai pohjoisessa?

Solanen paperi nimeää kolme tärkeintä EU-hallitusten näkemää uhkaa: Kun otamme huomioon nämä elementit yhdessä - maksimaaliseen väkivaltaan suuntautuneen terrorismin, joukkotuhouhaseiden saatavuuden ja valtiojärjestelmien epäonnistumisen - huomaamme saattavamme joutua vastakkain äärimmäisen radikaalien uhkien kanssa. Vain yhteinen toiminta auttaisi näitä uhkia vastaan. EU-politiikan päämääränä tuodaan esiin avoimesti ja erittäin selvästi, vaikkakin täytynee läukeä monta kertaa uskoakseen että seuraava todella on kirjoitettu EU:n sotilaalliseen strategiaan: [...] Yhdessä toimiessaan Euroopan unioni ja Yhdysvallat voivat olla valtava voima hyvän puolesta maailmassa. Yhdessä "hyvän puolesta" maailmassa" kaikkea "pahaa" vastaan? On ilmeistä, että tämän "hyvän" on tarkoitus olla hyvää. Kysymys on läntisten valtioiden maksimaalisesta voimasta, vallasta ja taloudellisesta laajenemisesta. Länsivaltiot ovat yhtä mieltä avainkysymyksistä - asevarustelusta ja sellaisen sotaväen kehittämisestä, jotka kykenevät sotimaan - ja eri mieltä yksityiskohdista (Irak). Tulevaisuuden sotia käydään jatkuvasti muuttuvien liittoutumien, eivätkä kaikki ole mukana joka kerta. Mutta sotia käydään, etelän maita ja kansoja vastaan. EU:n perustuslakiluonnoksen ja Solanan paperin taustalla oleva analyysi näkee ongelman avoimesti, "epäonnistuneissa valtioissa". EU:n perustuslakiluonnos kodifioi uusia uusliberaalisen talouspolitiikan, joka johtaa maailmanlaajuisen kurjistumiseen. Ilmiselvästi ongelma ei olekaan etelässä vaan lännessä. Länsimaiden politiikka on muutettava perusteellisesti. EU-maiden nykyistä uusliberalistista ja uusimperialistista politiikkaa - mukaan lukien kahta puolta - ei tulisi kodifoida osaksi tulevaa Euroopan unionin perustuslakia.

Tobias Pflüger

[Informationsstelle Militarisation e.V.](#)

Hechingenstrasse 203

72072 Tübingen

Germany

Tel +49-7071-49154

Fax +49-7071-49159

email imi@imi-online.de

Lähteet

- [Euroopan perustuslakiluonnos](#)
- [Euroopan Unionin sopimuksen 48. artiklan mukainen komission lausunto jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssin järjestämisestä niiden sopimisten tarkastamiseksi, joihin unioni perustuu, 17.09.2003](#)
- [Javier Solana, EU High Representative for the Common Foreign and Security Policy: A Secure Europe in a Better World](#)
- [Joscha Fischer: From Confederacy to Federation - Thoughts on the finality of European integration, 12.5.2000.](#)

käännös: Kaj Raninen (suorat lainaukset EU-asiakirjoista ovat peräisin virallisista suomennoksesta)

Voit allekirjoittaa internetissä [vetoomuksen](#), jossa vaaditaan kansanäänestyksen järjestämistä EU-perustuslaista myös Suomessa.